

การพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน Community Based Participatory Camping Business Development for Sustainable Tourism

เอกชัย จากศรีพรหม* ไพริน เวชัญญะกุล ศิริศักดิ์ ศรีวิสรณ์

Eakachai Jagshriprom*, Pairin Wechtunyagul, Sirisak Shrivisorn

อาจารย์ โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต^{*,2,3}

Lecturer, School of Tourism and Hospitality Management, Suan Dusit University

jagshriprom@gmail.com

Received: Aprly 29, 2025

Revised: August 13, 2025

Accepted: September 10, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในธุรกิจแคมป์ปิ้ง 2) เพื่อการพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ประกอบการธุรกิจแคมป์ปิ้ง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในธุรกิจแคมป์ปิ้ง โดยการสัมภาษณ์ จำนวน 12 คน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) แบบสัมภาษณ์รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในธุรกิจแคมป์ปิ้งและการพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในธุรกิจแคมป์ปิ้ง มี 4 รูปแบบ ได้แก่ 1.1) การมีส่วนร่วมเชิงข้อมูล 1.2) การมีส่วนร่วมเชิงปรึกษาหารือ 1.3) การมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติการ และ 1.4) การมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างอำนาจ ซึ่งแต่ละระดับมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืนของธุรกิจแคมป์ปิ้ง และ 2) การพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งแนวทางเหล่านี้จะช่วยให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในธุรกิจแคมป์ปิ้ง สามารถ สร้างความสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและการรักษาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมบทบาทของชุมชนให้เป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในระยะยาว

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน ธุรกิจแคมป์ปิ้ง การพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้ง การท่องเที่ยว
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Abstract

This research aimed 1) to examine patterns of community participation in the camping business and 2) to develop a community-based participatory model for the camping business to promote sustainable tourism. A qualitative research approach was employed. The sample consisted of camping business operators, community members, and stakeholders involved in the camping business. Data were collected through in-depth interviews with 12 informants. The research instrument was a semi-structured interview guide focusing on patterns of community participation in the camping business and the

development of community-based participatory camping businesses for sustainable tourism.

The findings revealed that 1) community participation in the camping business can be classified into four patterns: 1.1) information-based participation, 1.2) consultative participation, 1.3) operational participation, and 1.4) empowerment-based participation. Each level plays a significant role in promoting the sustainability of the camping business. 2) Regarding the development of community-based participatory camping businesses for sustainable tourism, these approaches enable community participation in the camping business to create a balance between economic growth and environmental conservation, while strengthening the role of communities as integral contributors to the sustainable tourism industry in the long term.

Keywords: Community Participation, Camping Business, Camping Business Development, Tourism, Sustainable Tourism

บทนำ

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะธุรกิจแคมป์ปิ้งที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์ธรรมชาติและวิถีชีวิตกลางแจ้ง (Brooker and Joppe, 2013) องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) รายงานว่าการท่องเที่ยวรูปแบบนี้มีอัตราการเติบโตสูงถึงร้อยละ 20 ต่อปีในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 (UNWTO, 2021) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาแคมป์ปิ้งให้เติบโตอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่คำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยเฉพาะบทบาทของชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากสถานการณ์ธุรกิจแคมป์ปิ้งในประเทศไทยที่ผ่านมามีความเจริญเติบโตต่อเนื่อง โดยเฉพาะหลังสถานการณ์ โควิด-19 เมื่อการท่องเที่ยวธรรมชาติและกิจกรรมกลางแจ้งกลับมาเป็นที่นิยม ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ของอุทยานแห่งชาติเพิ่มสูงเป็นประวัติการณ์ในปีงบประมาณ 2567 ความต้องการพักค้างกลางแจ้งขยายจากกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไปไปสู่กลุ่มรายได้กลางถึงสูง โดยมีทั้งลานกางเต็นท์มาตรฐานและการพักแบบแกลมบิง ตลาดแกลมบิงของไทยในปี 2024 มีมูลค่าราว 14.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และคาดว่าจะเติบโตในอัตราสองหลักต่อปีจนถึงปี 2033 จากความต้องการประสบการณ์พักผ่อนกลางแจ้งที่สะดวกสบายและหรูหรา แนวโน้มนี้สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์และตลาดเฉพาะกลุ่ม เช่น wellness tourism, luxury experience และ sports tourism พฤติกรรมผู้บริโภคพัฒนาไปสู่การเลือกใช้อุปกรณ์แคมป์ปิ้งที่มีคุณภาพสูง ทนทาน น้ำหนักเบา และพกพาสะดวก รวมถึงความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีขึ้น เช่น ห้องน้ำสะอาด ระบบน้ำและไฟฟ้าครบถ้วน ในเชิงพื้นที่ อุทยานฯ และสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติชั้นนำ เช่น หมู่เกาะพีพี สิมิรัน และเกาะเสม็ด ทำรายได้สูงและมีนักท่องเที่ยวหนาแน่นในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ธุรกิจแคมป์ปิ้งยังเผชิญข้อจำกัดด้านกฎระเบียบการใช้พื้นที่ โดยเฉพาะในเขตอนุรักษ์ รวมถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมจากปริมาณผู้เข้าพื้นที่สูงในฤดูกาลพัก ซึ่งสร้างแรงกดดันต่อการจัดการขยะ น้ำเสีย และความปลอดภัย ปัจจัยด้านฤดูกาลและสภาพอากาศยังมีผลต่อความต้องการ โดยช่วงปลาย

ฝนถึงฤดูหนาวมักเป็นเวลาพักของตลาด แนวโน้มใน 1-2 ปีข้างหน้าคาดว่าแกลมปังจะยังเติบโตต่อเนื่อง มีการผสมผสานกิจกรรมเสริม เช่น เดินป่าเบา ๆ ปั่นจักรยาน ดูดาว หรือโยคะกลางแจ้ง และผู้ประกอบการ จะให้ความสำคัญกับมาตรฐานความยั่งยืน ความปลอดภัย และระบบจองออนไลน์มากขึ้น

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ได้รับการพัฒนาและนำมา ประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามแนวคิดของ (Arnstein, 1969) ซึ่งได้ นำเสนอ "บันไดการมีส่วนร่วมของพลเมือง" (Ladder of Citizen Participation) และได้รับการพัฒนาต่อมา โดยนักวิชาการต่าง ๆ (จินตวีร์ เกษมสุข, 2561) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ช่วย ให้สมาชิกในชุมชนมีบทบาทในการตัดสินใจ วางแผน และดำเนินการพัฒนา ซึ่งส่งผลให้เกิดความร่วมมือและ ความสามัคคีในชุมชน รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแบ่งออกเป็นหลายระดับ ตั้งแต่การได้รับ ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ ไปจนถึงการมีบทบาทในการตัดสินใจและบริหารจัดการร่วมกับภาคธุรกิจ การมีส่วน ร่วมในระดับต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบและความภาคภูมิใจในชุมชน

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจแคมป์ปิ้ง สร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยไม่ทำลายระบบนิเวศและวิถีชีวิตของ ชุมชน (Honey, M. 2008) ได้นิยามการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่าเป็นการเดินทางไปยังพื้นที่ธรรมชาติที่มีความ อ่อนไหวทางระบบนิเวศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและช่วยเหลือความเป็นอยู่ของชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Stem et al, 2003) ที่พบว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สามารถสร้าง แรงจูงใจทางเศรษฐกิจให้ชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (อติพร เกิดเรือง, 2563) ยังได้เน้นว่าการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ตอบสนองต่อ ความต้องการของชุมชนและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ และในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ชุมชน ไทยหลายแห่งได้พัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่อย่าง เป็นระบบ เช่น ชุมชนบางไผ่ ไม้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อมีบทบาทในทุก ขั้นตอนของการบริหารจัดการ แม้ยังขาดสถานะทางกฎหมายรองรับ แต่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมระหว่าง คนในชุมชนและหน่วยงานภายนอกได้อย่างเข้มแข็ง (สมชาย ใจดี และคณะ, 2566) ที่ตำบลพระธาตุ จังหวัด มหาสารคาม ผู้นำและคนในชุมชน 8 หมู่บ้านมีบทบาทสำคัญตั้งแต่การวางแผน การดำเนินกิจกรรม ไปจนถึง การให้บริการด้านที่พักและอาหาร เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญา ชุมชน (บุญมี ศรีสุข และคณะ, 2565) บ้านดอยสะโงะ จังหวัดเชียงราย เป็นตัวอย่างของการพัฒนาภูมิทัศน์ ให้ปลอดภัยและสวยงาม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควบคู่ไปกับการให้ความรู้แก่คนในชุมชนเกี่ยวกับ การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในพื้นที่ (จันทร์เพ็ญ แก้วกาญจน์ และคณะ, 2565) ที่บ้านถ้ำผึ้ง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมชนได้ร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นและภายนอกในการวางแผนและจัดสรรงบประมาณ เพื่อเพิ่มโอกาสให้คนในพื้นที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว และสร้างการกระจายรายได้สู่ครัวเรือนอย่างทั่วถึง (ธีรภัทร วัฒนกุล และคณะ, 2565) ในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอันดามัน ชุมชนหลายแห่งใช้หลัก 8As (สิ่งดึงดูด กิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง บรรยากาศ แพคเกจ บริการเสริม และการตลาด) ในการบริหาร จัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการดึงดูดนักท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม (วิไลวรรณ พิพัฒน์ชัย และคณะ, 2564)

ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเรื่องนี้มุ่งทำความเข้าใจว่า ชุมชนมีบทบาทและรูปแบบการมีส่วนร่วมอย่างไรใน ธุรกิจแคมป์ปิ้ง ทั้งในด้านการวางแผน การจัดการ และการให้บริการ เพื่อสร้างภาพรวมของการมีส่วนร่วมที่ แท้จริง เมื่อมีการประเมินระดับการมีส่วนร่วมจะพิจารณาเชิงคุณภาพ ครอบคลุมตั้งแต่การตัดสินใจร่วม การลงมือปฏิบัติ และการแบ่งปันผลประโยชน์ เพื่อให้เห็นจุดแข็งและจุดที่ต้องปรับปรุง เนื่องจากการพัฒนา ธุรกิจแคมป์ปิ้งแบบมีส่วนร่วมจะเน้นการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับนวัตกรรม เพื่อสร้างกิจกรรมที่เป็น

เอกลักษณ์ และตอบโจทย์ความต้องการนักท่องเที่ยวสมัยใหม่ ควรมีการทบทวนกระบวนการนี้จะคำนึงถึง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ลดผลกระทบจากการท่องเที่ยว และเพิ่มคุณค่าด้านวัฒนธรรมและสังคม ของชุมชน ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและการสัมภาษณ์จะกลายเป็นแนวทางการพัฒนาเชิงนโยบายและ แผนปฏิบัติที่เหมาะสมกับพื้นที่สู่เป้าหมายสูงสุด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงวัฒนธรรมที่มี คุณภาพและยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในธุรกิจแคมป์ปี
2. เพื่อการพัฒนาธุรกิจแคมป์ปีงบประมาณมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการธุรกิจแคมป์ปี ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน ธุรกิจแคมป์ปี จำนวน 12 คน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เป็นเครื่องมือในการวิจัย เชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือ ทั้งสองประเภท ดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เพื่อศึกษารูปแบบการมี ส่วนร่วมของชุมชนในธุรกิจแคมป์ปี และการพัฒนาธุรกิจแคมป์ปีงบประมาณมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการ ท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมของชุมชน มีคำถามในการสัมภาษณ์ 9 ข้อ

ตอนที่ 2 การพัฒนา มีคำถามในการสัมภาษณ์ 5 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงลึกโดยใช้การ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการศึกษา โดยจะใช้ชุดคำถามนำที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและ ลึกซึ้งในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์จะบันทึกเสียงและ/หรือจดบันทึกเพื่อใช้ในการถอดคำพูด และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปหัวข้อหลัก แนวคิด และประเด็นสำคัญที่ เกิดขึ้นจากการสนทนา การพัฒนาธุรกิจแคมป์ปีงบประมาณมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 ถอดเทปการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ

1.2 อ่านข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปทั้งหมด ทบทวนข้อมูลทั้งหมดและทำความเข้าใจใน

ข้อมูล

1.3 จัดกลุ่มความหมายแยกเป็นประเด็น (Content analysis) โดยจัดกลุ่มข้อมูลที่มีลักษณะร่วมหรือที่มีความหมายเหมือนกันเข้าไว้ด้วยกัน จากนั้นให้ความหมายหรือจำแนกตามหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.4 นำกลุ่มข้อความหรือประโยคที่ได้มาตีความหรือให้ความหมาย หากข้อมูลยังไม่มี ความชัดเจนจะบันทึกแยกข้อสังเกตต่างหาก เพื่อสะสมข้อมูลนั้นไว้แล้วนำมาวิเคราะห์เมื่อได้ข้อมูลมากพอ

1.5 ทำการวิเคราะห์คุณลักษณะของข้อมูลตามแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

1.6 ทำการวิเคราะห์ เรียบเรียง บรรยาย ตรวจสอบความถูกต้อง

1.7 แบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 การพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

1.8 วิเคราะห์ สรุป ระดับการมีส่วนร่วม วิเคราะห์การพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สรุปเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะ จากนั้นเรียบเรียง บรรยาย ตรวจสอบความถูกต้อง จัดพิมพ์รูปเล่มต่อไป

ผลการวิจัยและการอภิปราย

จากศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในธุรกิจแคมป์ปิ้งจาก การสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี สู่ข้อค้นพบหรือแนวทางต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาและบริหารธุรกิจแคมป์ปิ้งให้มีความยั่งยืน โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จากการวิเคราะห์เอกสารและกรณีศึกษา สามารถแบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในธุรกิจแคมป์ปิ้ง ได้เป็น 4 รูปแบบ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารธุรกิจแคมป์ปิ้ง

รูปแบบการมีส่วนร่วม	ลักษณะสำคัญ	บทบาทของชุมชน	ประโยชน์ที่ได้รับ
การมีส่วนร่วมเชิงข้อมูล Pretty (1995)	ชุมชนได้รับข้อมูลและมีโอกาสให้ข้อเสนอแนะ	รับทราบข้อมูล แสดงความคิดเห็น	สร้างความเข้าใจและการยอมรับจากชุมชน
การมีส่วนร่วมเชิงปรึกษาหารือ Tosun (2006)	ชุมชนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมวางแผน	ร่วมแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะในการวางแผน	ลดความขัดแย้ง สร้างการยอมรับและความร่วมมือ
การมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติการ Jamal & Stronza (2009)	ชุมชนมีบทบาทในการดำเนินงานบางส่วน	ให้บริการไกด์ท้องถิ่น จำหน่ายสินค้า OTOP จัดกิจกรรมวัฒนธรรม	สร้างรายได้ อนุรักษ์วัฒนธรรม เสริมสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยว
การมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างอำนาจ Scheyvens (1999)	ชุมชนมีอำนาจตัดสินใจและเป็นหุ้นส่วนในการบริหาร	เป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วนในการบริหารจัดการ	พัฒนาทักษะ สร้างความยั่งยืน ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของ

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมเชิงข้อมูล (Informative Participation) เป็นระดับพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ซึ่งชุมชนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแผนการพัฒนาแคมป์ปิ้ง และมีโอกาสให้ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนา Pretty (1995) ได้อธิบายว่าการมีส่วนร่วมในระดับนี้แม้จะไม่ได้ให้อำนาจการตัดสินใจแก่ชุมชนโดยตรง แต่เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากชุมชน

จากการศึกษากรณีของแคมป์กรีนวิว (Green View Camp) ในประเทศนิวซีแลนด์ พบว่าการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงการพัฒนาแคมป์ปิ้งแก่ชุมชนมาโอริช่วยลดความขัดแย้ง และสร้างการยอมรับจากชุมชนท้องถิ่น (Department of Conservation New Zealand, 2019) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2565) ที่พบว่าการให้ข้อมูลแก่ชุมชนเกี่ยวกับแผนการพัฒนาแคมป์ปิ้งช่วยสร้างความเข้าใจในวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโครงการ รวมถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ เช่น การสร้างงาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน หรือผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม

แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเชิงข้อมูล มีดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนและโปร่งใส ควรใช้หลายช่องทางการสื่อสาร เช่น การจัดประชุมชุมชน เว็บไซต์ สื่อโซเชียลมีเดีย และเอกสารพิมพ์ เพื่อให้ข้อมูลเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและมีการเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใส ทั้งเรื่องงบประมาณ ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ

2. การให้โอกาสแก่ชุมชนในการให้ข้อเสนอแนะควรเปิดช่องทางที่หลากหลายสำหรับการแสดงความคิดเห็น เช่น การจัดเวทีสาธารณะ การสำรวจความคิดเห็นออนไลน์ หรือการใช้แบบสอบถาม โดยต้องเปิดรับความคิดเห็นจากทุกกลุ่มในชุมชน รวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุ สตรี และเยาวชน

3. การตอบสนองต่อความคิดเห็นของชุมชน ต้องมีการประเมินและนำความคิดเห็นของชุมชนไปปรับใช้ในการวางแผนพัฒนา และแจ้งผลการดำเนินการให้ชุมชนทราบ เพื่อสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือระยะยาว

2. การมีส่วนร่วมเชิงปรึกษาหารือ (Consultative Participation) เป็นระดับที่ชุมชนมีบทบาทมากขึ้นในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมวางแผนการพัฒนา (Tosun, 2006) อธิบายว่าการมีส่วนร่วมในระดับนี้ช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายสามารถแสดงความคิดเห็นและความกังวลของตนได้ นำไปสู่การออกแบบโครงการที่ตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายมากขึ้น กรณีศึกษาของแคมป์ปิ้งบ้านไร่ไธอรุณ จังหวัดราชบุรี แสดงให้เห็นว่าการจัดเวทีหารือระหว่างผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความร่วมมือในการพัฒนาแคมป์ปิ้งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชน (Tourism Authority of Thailand, 2020) สอดคล้องกับงานวิจัยของพรณี บัวแสง (2562) ที่พบว่าการปรึกษาหารือระหว่างธุรกิจและชุมชนช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความร่วมมือในระยะยาว

ลักษณะสำคัญของการมีส่วนร่วมเชิงปรึกษาหารือ ได้แก่

1. การสร้างเวทีการประชุมและการหารือร่วมกัน เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ เช่น ความต้องการของนักท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และการจัดการผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

2. การพัฒนาความสัมพันธ์ที่โปร่งใสและเชื่อมั่น โดยเจ้าของธุรกิจเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับแผนการพัฒนาและข้อจำกัดต่าง ๆ ในขณะที่ชุมชนสามารถแสดงข้อกังวลหรือข้อเสนอแนะ

3. การร่วมวางแผนและตัดสินใจ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนา เช่น การเลือกประเภทของแคมป์ปิ้งและการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

3. การมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติการ (Functional Participation) เป็นระดับที่ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานบางส่วนของธุรกิจแคมป์ปิ้ง เช่น การให้บริการไกด์ท้องถิ่น หรือการจำหน่ายสินค้า OTOP ในพื้นที่แคมป์ (Jamal & Stronza, 2009) อธิบายว่าการมีส่วนร่วมในระดับนี้ช่วยเสริมสร้างความเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างธุรกิจและชุมชน จากงานวิจัยของ Community-Based Tourism Camp ในประเทศเนปาล แสดงให้เห็นว่าการให้ชุมชนท้องถิ่นบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว และการให้บริการอาหารท้องถิ่นช่วยสร้างรายได้และส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (Tourism Concern, 2018) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อุษามณี ชิตะพันธุ์, 2563) ที่พบว่า การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นไกด์ท้องถิ่นช่วยเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์การท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชน

กิจกรรมที่ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ได้แก่

1. การให้บริการไกด์ท้องถิ่น ชุมชนสามารถนำเสนอความรู้และประสบการณ์ท้องถิ่นในการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติของพื้นที่ ซึ่งช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่นักท่องเที่ยว

2. การจำหน่ายสินค้า OTOP การเปิดพื้นที่ให้ชุมชนจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น เช่น ผ้าทอ เครื่องจักสาน หรือผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ช่วยเพิ่มช่องทางการตลาดให้กับสินค้าท้องถิ่นและสร้างรายได้ให้กับชุมชน

3. การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การสาธิตการทำอาหารท้องถิ่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน หรือการจัดเวิร์กช็อปหัตถกรรม ซึ่งไม่เพียงสร้างรายได้ แต่ยังช่วยอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

4. การมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างอำนาจ (Empowered Participation) เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมซึ่งชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจและเป็นหุ้นส่วนในการบริหารธุรกิจแคมป์ปิ้ง (Scheyvens, 1999) เสนอว่าการเสริมพลังให้กับชุมชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยวควรครอบคลุมทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และการเมือง กรณีศึกษาของ Aboriginal Tent Camp ในออสเตรเลีย แสดงให้เห็นว่าการให้ชุมชนพื้นเมืองเป็นเจ้าของและบริหารจัดการแคมป์ปิ้งทั้งหมดช่วยฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิม สร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน (Tourism Australia, 2019) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (พิชญ์ กุลพุทธา, 2567) ที่เสนอว่าการเสริมสร้างอำนาจให้ชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาแคมป์ปิ้งอย่างยั่งยืน

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างอำนาจ ได้แก่

1. การเสริมสร้างทักษะและความรู้ ชุมชนได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะในการบริหารจัดการธุรกิจ การตลาด การบริการลูกค้า และการดูแลสิ่งแวดล้อม ซึ่งช่วยให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

2. การเป็นหุ้นส่วนในการบริหาร ชุมชนมีบทบาทในการตัดสินใจเรื่องสำคัญ เช่น การกำหนดราคา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการวางแผนกิจกรรม ซึ่งสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ

3. การสร้างความโปร่งใสและความยั่งยืน เมื่อชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะช่วยสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของความยั่งยืน

จากการศึกษานี้ สรุปได้ว่า การพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งเชิงอนุรักษ์ต้องอาศัยความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นในหลายมิติ โดยชุมชนมีบทบาทสำคัญทั้งในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างรายได้ และการถ่ายทอดวัฒนธรรมภาคชุมชนมักทำหน้าที่ฟื้นฟูและรักษาป่า แหล่งน้ำ และพื้นที่ธรรมชาติที่ใช้ในการตั้งแคมป์ ทำให้ระบบนิเวศคงความสมบูรณ์และกลายเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว ขณะเดียวกัน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการให้บริการที่พัก อาหาร และกิจกรรมวัฒนธรรมสามารถกระจายรายได้อย่างทั่วถึงและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้ง ธุรกิจแคมป์ปิ้งยังเป็นเวทีสำคัญในการถ่ายทอดภูมิ

ปัญหาท้องถิ่น เช่น หัตถกรรม ศิลปะการแสดง และอาหารพื้นเมือง ซึ่งช่วยสร้างคุณค่าเชิงวัฒนธรรมและความภาคภูมิใจแก่ชุมชน นอกจากนี้ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวดทั้งการจัดการขยะ การใช้พลังงานสะอาด และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ยังช่วยลดผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาในภาพรวม ความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจแคมป์ปิ้งกับชุมชนท้องถิ่นจึงเป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างแท้จริง และช่วยสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในธุรกิจแคมป์ปิ้ง

หัวข้อ	นักวิชาการ/ ผู้เชี่ยวชาญ	ผู้ประกอบการ แคมป์	เจ้าหน้าที่รัฐ/ เอกชน	ชุมชน
1. การใช้ ทรัพยากรการ ท่องเที่ยวร่วมกัน	การใช้ทรัพยากร ร่วมกันเป็นไปได้ หากมีแผนจัดการที่ ดี	สามารถทำได้แต่ ต้องมีข้อตกลงกับ ชุมชน	ต้องมีมาตรการ ควบคุมเพื่อ ป้องกันผลกระทบ	ควรมีการกำหนด ข้อตกลงเพื่อ ปกป้อง สิ่งแวดล้อม
2. ระเบียบการใช้ บริการธุรกิจ แคมป์ปิ้ง	ควรกำหนด ข้อบังคับที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม	ควรมีข้อกำหนด เรื่องจำนวนคน, เวลาการใช้พื้นที่	จำเป็นต้องมี มาตรฐานและ ข้อกำหนดที่ ชัดเจน	ต้องมีส่วนร่วมใน การกำหนด กฎระเบียบ
3. การใช้พื้นที่	ควรแบ่งโซนสำหรับ แคมป์ปิ้งและโซน อนุรักษ์	ต้องกำหนดพื้นที่ ให้เหมาะสมและ ไม่รบกวนชุมชน	ควรมีกฎระเบียบ ในการใช้พื้นที่ สาธารณะ	ควรมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจและ อนุญาตให้ใช้พื้นที่
4. ความปลอดภัย	ต้องมีมาตรการ ป้องกันอุบัติเหตุ และภัยธรรมชาติ	ควรจัดเตรียมแผน เผชิญเหตุและ ฝึกอบรมพนักงาน	หน่วยงานรัฐควร กำหนดมาตรฐาน ความปลอดภัย	ควรมีระบบแจ้ง เหตุและการดูแล ร่วมกัน
5. การพัฒนา	ควรกำหนดแนวทาง ที่สมดุลระหว่าง เศรษฐกิจและ สิ่งแวดล้อม	การแบ่งปัน ผลประโยชน์อย่าง เป็นธรรม	ต้องมีกฎระเบียบ ที่เป็นมาตรฐาน และชัดเจน	ต้องมีสิทธิ์มีเสียง ในการกำหนด ข้อตกลง
6. ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม	การพัฒนาแนว ทางการท่องเที่ยวที่ ยั่งยืน	การส่งเสริม การตลาดที่ รับผิดชอบต่อ สิ่งแวดล้อม	รัฐควรสนับสนุน แนวทางการ จัดการที่เป็น ธรรม	ต้องมีส่วนร่วมใน การบริหาร จัดการพื้นที่

จากตารางที่ 2 การศึกษานี้ได้พิจารณาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาข้อตกลงร่วมระหว่างธุรกิจแคมป์ปิ้งกับชุมชน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวคิดหลักที่สำคัญ ดังนี้

1. ความร่วมมือเป็นสิ่งสำคัญ

ความร่วมมือระหว่างธุรกิจแคมป์ปิ้งและชุมชนถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่เพียงแต่ช่วยให้ธุรกิจแคมป์ปิ้งดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น อีกทั้งยังสามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนและธุรกิจ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

2. การใช้ทรัพยากรต้องมีการควบคุม

การใช้ทรัพยากรในพื้นที่แคมป์ปิ้งและชุมชนต้องมีการควบคุมอย่างเข้มงวด โดยการกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจน เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น การจำกัดจำนวนผู้ใช้บริการในแต่ละช่วงเวลา การจัดการขยะ และการควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ กฎระเบียบเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ แต่ยังช่วยสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างชุมชนและธุรกิจ

3. ความปลอดภัยเป็นปัจจัยหลัก

ความปลอดภัยในธุรกิจแคมป์ปิ้งเป็นปัจจัยสำคัญที่ไม่สามารถมองข้ามได้ โดยเฉพาะในแง่ของการจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากอุบัติเหตุหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ การมีมาตรการป้องกันที่ชัดเจน เช่น การจัดเตรียมอุปกรณ์ช่วยชีวิต การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และชุมชนในการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉิน รวมถึงการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการอพยพหากเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด จะช่วยลดความเสี่ยงและสร้างความมั่นใจให้กับผู้ใช้บริการและชุมชน

4. การพัฒนา

ธุรกิจแคมป์ปิ้งและชุมชนถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการสร้างข้อตกลงที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกรายละเอียด เช่น การจัดการทรัพยากร การควบคุมการใช้พื้นที่ และการรักษาความปลอดภัย จะช่วยให้ทั้งสองฝ่ายสามารถดำเนินการได้ในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อกันและกัน ข้อตกลงเหล่านี้ต้องมีการปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างการส่งเสริมเศรษฐกิจและการรักษาสีเขียว

จากการศึกษานี้ สรุปได้ว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนของธุรกิจแคมป์ปิ้งในพื้นที่ชุมชนสามารถเกิดขึ้นได้หากมีความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจและชุมชน โดยการใช้ทรัพยากรต้องได้รับการควบคุมอย่างเข้มงวด การรักษาความปลอดภัยต้องเป็นเรื่องสำคัญ และการพัฒนาข้อตกลงร่วมจะช่วยสร้างความสมดุลที่ดีระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและการรักษาสีเขียว เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถได้รับประโยชน์อย่างยั่งยืนในระยะยาว

การพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

1. ธุรกิจแคมป์ปิ้งมีการพัฒนาไปในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการบริการและสิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบการพยายามยกระดับคุณภาพการบริการให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น การจัดการความสะอาด การดูแลห้องน้ำ และการสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย นอกจากนี้ ยังมีการนำแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมมาใช้ เช่น ลดการใช้พลาสติก และพยายามใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งบางพื้นที่ยังเริ่มมีการเชื่อมโยงกับชุมชน โดยการนำวัตถุดิบจากท้องถิ่นมาใช้และสนับสนุนสินค้าชุมชน ถือเป็นพัฒนาการที่ช่วยสร้างรายได้เสริมแก่คนในพื้นที่

2. ผู้ให้ข้อมูลมองว่ายังไม่เพียงพอและควรเร่งดำเนินการ เช่น การจัดการขยะและน้ำเสียที่ยังไม่ทั่วถึง การอบรมบุคลากรด้านบริการและความปลอดภัยที่ยังขาดความเป็นระบบ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ที่ไม่สม่ำเสมอ ทำให้บางพื้นที่ยังขาดภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือ นอกจากนี้ ชุมชนเองแม้จะมีโอกาสเสนอความ

คิดเห็นหรือแนวคิดบ้าง เช่น การอนุรักษ์พื้นที่ป่า การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในบางฤดู หรือการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชน แต่โอกาสในการมีส่วนร่วมจริง ๆ ยังมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากการตัดสินใจหลักยังอยู่ที่ผู้ประกอบการเป็นส่วนใหญ่

3. แนวทางการพัฒนาในอนาคต ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนความต้องการที่จะเห็นธุรกิจแคมป์ปิ้งใช้เทคโนโลยีมากขึ้น เช่น ระบบจองออนไลน์และการชำระเงินแบบดิจิทัล รวมทั้งการเน้นอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง โดยการใช้พลังงานสะอาดและลดผลกระทบต่อธรรมชาติ ขณะเดียวกันควรพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน เช่น จัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม การสอนทำอาหารพื้นบ้าน และการสร้างโอกาสกระจายรายได้อย่างแท้จริง

4. ปัจจัยที่จำเป็นต่อความยั่งยืนของธุรกิจแคมป์ปิ้ง ผู้ให้ข้อมูลเน้นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญ เพราะทรัพยากรและพื้นที่เป็นของชุมชนโดยตรง จึงต้องมีกระบวนการบริหารจัดการร่วมกัน ขณะเดียวกันจำเป็นต้องมีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด การพัฒนาบุคลากรด้านการบริการและความปลอดภัย รวมถึงการสนับสนุนจากภาครัฐทั้งในด้านมาตรฐาน นโยบาย และงบประมาณ เพื่อสร้างการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

5. ธุรกิจแคมป์ปิ้งในพื้นที่ที่มีการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น แต่ยังมีข้อจำกัดหลายประการที่ควรเร่งแก้ไข โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และการมีส่วนร่วมของชุมชน หากสามารถบูรณาการทั้งด้านเทคโนโลยี การอนุรักษ์ และการสร้างรายได้ให้แก่คนในพื้นที่ได้อย่างสมดุล จะทำให้ธุรกิจแคมป์ปิ้งมีศักยภาพในการเติบโตอย่างยั่งยืนและสร้างประโยชน์ต่อทั้งผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และชุมชนในระยะยาว

สรุปผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมระหว่างธุรกิจแคมป์ปิ้งและชุมชนถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องจากทำให้ทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม การใช้ทรัพยากรในพื้นที่ต้องได้รับการกำกับดูแลและควบคุมอย่างเป็นระบบ เพื่อป้องกันผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของชุมชน มาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการขยะ การบำบัดน้ำเสีย และการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ขณะเดียวกัน ความปลอดภัยถือเป็นปัจจัยหลักที่ต้องให้ความสำคัญ โดยการจัดเตรียมอุปกรณ์ช่วยชีวิตและการจัดทำแผนรับมือเหตุฉุกเฉิน การพัฒนาบุคลากรและการฝึกอบรมชุมชนในด้านความปลอดภัยย่อมช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ การพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งควรดำเนินไปบนพื้นฐานของข้อตกลงร่วมที่ชัดเจน ครอบคลุมการใช้ทรัพยากรและการจัดการพื้นที่ ข้อตกลงดังกล่าวจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นและปรับให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการสร้างรายได้ สุดท้ายการบูรณาการความร่วมมือระหว่างธุรกิจ ชุมชน และภาครัฐจะเป็นปัจจัยที่หล่อหลอมให้ธุรกิจแคมป์ปิ้งสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ธุรกิจประสบความสำเร็จในระยะยาวและสร้างประโยชน์ร่วมกันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของชุมชนมีหลายระดับ ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูล การปรึกษาหารือ การปฏิบัติการ ไปจนถึงการเสริมสร้างอำนาจ ซึ่งแต่ละระดับมีความสำคัญและเหมาะสมกับบริบทที่แตกต่างกัน

2. การพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ธุรกิจแคมป์ปิ้งในปัจจุบันมีการพัฒนาไปในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการบริการและสิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบการพยายามยกระดับคุณภาพการบริการเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การจัดการด้านความสะอาด การดูแลสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และการสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย ตลอดจนการนำแนวคิดด้าน

สิ่งแวดล้อมมาใช้ เช่น การลดการใช้พลาสติก และการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งบางพื้นที่ยังเริ่มเชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่นโดยการนำวัตถุดิบจากแหล่งผลิตในพื้นที่และสนับสนุนสินค้าชุมชนซึ่งช่วยสร้างรายได้เสริมและกระจายประโยชน์สู่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามการพัฒนาที่ยังไม่เพียงพอและควรได้รับการเร่งรัด ได้แก่ การจัดการขยะและน้ำเสียที่ยังไม่ทั่วถึง การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการบริการและความปลอดภัยที่ยังขาดระบบสนับสนุน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ที่ไม่สม่ำเสมอซึ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์ของพื้นที่ อีกทั้งแม้ว่าชุมชนจะมีโอกาสเสนอความคิดเห็นหรือแนวคิดในการอนุรักษ์ เช่น การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในบางฤดู หรือการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่กระบวนการตัดสินใจส่วนใหญ่ยังคงอยู่ที่ผู้ประกอบการ ทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่เป็นไปอย่างแท้จริง ในมิติการพัฒนาอนาคต ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสะท้อนว่าควรมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมากขึ้น เช่นระบบจองออนไลน์และการชำระเงินแบบดิจิทัล รวมถึงการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง ผ่านการใช้พลังงานสะอาดและมาตรการลดผลกระทบต่อธรรมชาติ ขณะเดียวกันการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับชุมชน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรม การสอนทำอาหารพื้นบ้าน และการจัดกิจกรรมสร้างรายได้เสริม ถือเป็นแนวทางที่ตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างเหมาะสม ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของธุรกิจแคมป์ปิ้ง ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากชุมชนถือครองพื้นที่และทรัพยากรโดยตรง จึงต้องมีการบริหารจัดการร่วมกันอย่างมีระบบ อีกทั้งควรมีมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด การพัฒนาบุคลากรด้านการบริการและความปลอดภัย และการสนับสนุนจากภาครัฐในเชิงนโยบายมาตรฐาน และงบประมาณ เพื่อให้การพัฒนาเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

สรุป ธุรกิจแคมป์ปิ้งมีแนวโน้มการพัฒนาที่ดีขึ้น แต่ยังเผชิญข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และการมีส่วนร่วมของชุมชน หากสามารถบูรณาการการใช้เทคโนโลยีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการสร้างรายได้แก่คนในพื้นที่ได้อย่างสมดุล จะทำให้ธุรกิจแคมป์ปิ้งสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และชุมชนในระยะยาว การพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งอย่างยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น โดยมีกำหนดนโยบาย แนวทาง และมาตรการที่ชัดเจนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจแคมป์ปิ้งเติบโตอย่างยั่งยืน สร้างประโยชน์ให้กับชุมชนท้องถิ่น และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต

การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. อภิปรายผล จากการศึกษาพบว่า

1.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีหลายระดับ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมเชิงข้อมูล การมีส่วนร่วมเชิงปรึกษาหารือ การมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติการ ไปจนถึงการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างอำนาจ ซึ่งแต่ละระดับมีความสำคัญและบทบาทที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Pretty (1995) ที่ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาไว้ 7 ระดับ โดยเน้นว่าการมีส่วนร่วมควรพัฒนาจากระดับต่ำไปสู่ระดับที่สูงขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับการพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งมีหลายด้าน ได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างรายได้ให้ชุมชน การถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้กับธุรกิจแคมป์ปิ้งทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิดของ (Saarinen, 2006) ที่เสนอว่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องคำนึงถึงความยั่งยืนทั้ง 3 มิติ

1.2 การพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ที่นำเสนอในการศึกษานี้มุ่งเน้นการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม การพัฒนาเครือข่าย การพัฒนาทักษะ การออกแบบกิจกรรม และการส่งเสริมมาตรฐาน ซึ่งเป็นการบูรณาการแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Zapata et al, 2011) ที่พบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและมีการจัดการอย่างเป็นระบบ

การนำแนวทางเหล่านี้ไปปฏิบัติอาจพบความท้าทายหลายประการ เช่น ความแตกต่างด้านวัฒนธรรมและค่านิยมระหว่างผู้ประกอบการและชุมชน ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและงบประมาณ หรือความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลและการตัดสินใจ ซึ่งต้องมีการบริหารจัดการอย่างรอบคอบและคำนึงถึงบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาธุรกิจแคมป์ปิ้งแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะหลังจากทำการวิจัยไว้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ภาครัฐควรกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ ไปจนถึงการติดตามประเมินผล
2. สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรสำหรับการพัฒนาศักยภาพชุมชน เช่น การจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น หรือการจัดฝึกอบรมและพัฒนาทักษะให้กับชุมชน
3. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในประเด็นที่มีผลกระทบต่อชุมชน เช่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการขยะ หรือการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็น สำหรับการมีส่วนร่วมในธุรกิจแคมป์ปิ้ง เช่น ทักษะการบริการ การสื่อสารภาษาต่างประเทศ หรือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
2. ศึกษาตัวชี้วัดความยั่งยืนสำหรับธุรกิจแคมป์ปิ้ง ที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยและสามารถนำไปใช้ประเมินผลได้จริง
3. พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสำหรับธุรกิจแคมป์ปิ้งที่ยั่งยืน เช่น ระบบพลังงานทดแทน การจัดการขยะและน้ำเสีย หรือแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการบริหารจัดการ

เอกสารอ้างอิง

- จินตวิรี เกษมสุข. (2561). แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 26(50), 169-186.
- จันทร์เพ็ญ แก้วกาญจน์ และคณะ. (2565). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาบ้านดอยสะเกี๋ จังหวัดเชียงราย. *วารสารการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*, 14(2), 89-104.
- ธีรภัทร วัฒนกุล และคณะ. (2565). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความยั่งยืน: กรณีศึกษาบ้านถ้ำผิง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารการจัดการการท่องเที่ยว*, 11(3), 133-149.

- บุญมี ศรีสุข และคณะ. (2565). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลพระธาตุ จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารสังคมศาสตร์และการพัฒนา*, 27(3), 55-72.
- พรณี บัวแสง. (2562). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแคมป์ปิ้งและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. *วารสารการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 15(3), 23-35.
- พิชญ์ กุลพุทธา. (2567). การเสริมสร้างอำนาจของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา การพัฒนาแคมป์ปิ้งในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย. *วารสารการพัฒนาชุมชน*, 8(3), 45-62.
- วิไลวรรณ พิพัฒน์ชัย และคณะ. (2564). การประยุกต์ใช้หลัก 8As ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิง นิเวศภาคใต้ฝั่งอันดามัน. *วารสารวิจัยการท่องเที่ยวและการบริการ*, 16(2), 75-92.
- สมชาย ใจดี และคณะ. (2566). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบางไผ่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 20(1), 101-120.
- อติพร เกิดเรือง. (2563). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลบ่อเงิน อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธ*, 7(3), 198-211.
- อุษามณี ชิตะพันธุ์. (2563). การพัฒนาแคมป์ปิ้งในชุมชนท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. *วารสารการท่องเที่ยวและการพัฒนา*, 18(1), 30-45.
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224.
- Black, R., & Crabtree, A. (Eds.). (2007). *Quality assurance and certification in ecotourism*. CABI.
- Brooker, E., & Joppe, M. (2013). Trends in camping and outdoor hospitality – An international Review. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 3, 1-6.
- Department of Conservation New Zealand. (2019). *Community involvement in conservation camping areas*. Department of Conservation.
- Honey, M. (2008). *Ecotourism and sustainable development: Who owns paradise?* (2nd ed.). Island Press.
- Jamal, T., & Stronza, A. (2009). Collaboration theory and tourism practice in protected areas: Stakeholders, structuring and sustainability. *Journal of Sustainable Tourism*, 17(2), 169-189.
- Pretty, J. N. (1995). Participatory learning for sustainable agriculture. *World Development*, 23(8), 1247-1263.
- Saarinen, J. (2006). Traditions of sustainability in tourism studies. *Annals of Tourism Research*, 33(4), 1121-1140.
- Scheyvens, R. (1999). Ecotourism and the empowerment of local communities. *Tourism Management*, 20(2), 245-249.
- Stem, et al. (2003). Community participation in ecotourism benefits: The link to conservation practices and perspectives. *Society & Natural Resources*, 16(5), 387-413.
- Tourism Australia. (2019). *Aboriginal camping experiences: Case studies of indigenous tourism*. Tourism Australia.

- Tourism Authority of Thailand. (2020). *Ban Rai I Arun camping: Community participation case study*. TAT.
- Tourism Concern. (2018). *Community-based tourism in Nepal: Case studies and best practices*. Tourism Concern Publications.
- Tosun, C. (2006). Expected nature of community participation in tourism development. *Tourism Management*, 27(3), 493-504.
- United Nations World Tourism Organization. (2021). *Tourism and rural development: A policy perspective*. UNWTO.
- Zapata, et al. (2011). Can community-based tourism contribute to development and poverty alleviation? Lessons from Nicaragua. *Current Issues in Tourism*, 14(8), 725-749.